

Magasinet rØST

SØG

Dobbelt op på Dostojevskij

09. oktober 2017

Fjodor M. Dostojevskij, *Dobbeltgængereren*, Bechs Forlag

ANMELDELSE | Ny oversættelse af et af Dostojevskijs klassikere
Dobbeltgængereren er et must for alle litteraturskere. Jon Reinhardt-Larsen anmelder.

Fjodor Dostojevskij, *Dobbeltgængereren* (oversat af Tine Roesen), Bechs Forlag, 2017, 188 sider.

At skulle anmelde en ny oversættelse af en klassiker er ingen nem bedrift. Kan man overhovedet tillade sig kritisere en forfatter af Dostojevskijs kaliber, og hvor kildekritisk skal man egentlig gå til den nye oversættelse? Nærværende anmeldelse forsøger at introducere bogen for nye læsere, placere den i Dostojevskijs forfatterskab samt berøre de valg og udfordringer, der er forbundet med at oversætte russisk litteratur.

Plot

Dobbeltgængereren er en fortælling om titulærråd Jakob Petrovitj Goljadkin, en mand der forsøger "at flygte fra sig selv". Som laverestående embedsmand tilhører hr. Goljadkin middelklassen; han har en tjener, den fordrukne Petrusjka, men han er samtidig ekskluderet fra samfundets højeste lag. Hr. Goljadkin er en enspænder, hvilket hans læge, doktor Krestjan Ivanovitj Rutenspitz, forsøger at medicinere mod ved at opfordre hr. Goljadkin til at "fugte halsen" og "være i muntert lag". Hr. Goljadkin tager imod dette råd og møder uinviteret op til fest i sin overordnede Andrej Filippovitjs bolig. Det medfører en større skandale, og i sin fortvivelse tumler hr. Goljadkin rundt i Sankt Petersborgs gader, hvor han pludselig ser en mystisk person, en tro kopi af ham selv, en dobbeltgænger.

Den ældre (originale) og den yngre hr. Goljedkin (dobbeltgængereren) kommer først fint ud af det med hinanden, men hurtigt opstår der splid i mellem dem. Den ældre hr. Goljadkin er overbevist om, at hans fjender har gang i et rænkespil, hvor hensigten er at tilsværte hans omdømme, og han står nu overfor opgaven med at optrælle disse intriger.

Placering i Dostojevskijs forfatterskab

Dobbeltgængereren udkom første gang i 1846 og blev senere revideret af forfatteren selv i 1866. Romanen var Dostojevskij anden og kom som opfølger til den anmelderroste brevroman *Arme Mennesker*, også fra 1846. Værket hører til den såkaldte ungdomsperiode, der fik en brat afslutning i 1849, hvor forfatteren blev dømt til døden for medvirken til et plot mod tsaren. Dommen blev dog omstødt, og Dostojevskij tilbragte i stedet fem år i eksil i Sibirien, hvilket af mange iagttagere har været understreget som altafgørende for udviklingen af hans senere forfatterskab.

De fleste vil være enige i litteraturprofessor Ad. Stender-Petersens vurdering, at "[d]en kommende Dostojevskij var latent tilstede i den begyndende". Kritiske røster vil endda hævde, at ungdomsromanerne blot er skitser for de senere værker. Ud fra denne tolkning har man blandt andet kritiseret *Dobbeltgængereren* for at være ren og skær efterligning af Gogols værker: Hovedpersonen er en ynkelig embedsmand som i *Kappen*; bogens originale undertitel er *Et Petersborgpoem* jf. Gogols *Petersborgfortællinger*; og dobbeltgængermotivet antager absurde dimensioner i stil med *Døde sjæle* og *Næsen*.

VÆLG LAND

(/?id=45)

RSS

Få nyheder og analyser fra Magasinet rØST som RSS-feed, [læs mere her \(/?id=15\)](#).

NYHEDSBREV

Email-adresse

Fornavn

Efternavn

Subscribe

Magasi...

Synes godt o

<

Magasine...
Maked...

Mere sympatiske iagttagere har dog hævdet, at de tidlige skitser besidder afgørende kvaliteter i sig selv. Joseph Frank understreger således, at selvom Dobbeltgængerens efterlignede Gogol, så var romanen samtidig alt for original til at blive værdsat af sin samtid. Som læser kan man blandt andet prøve at lægge mærke til fortællerstilen, hvor bogens fortællerstemme, der starter udefra, bevæger sig ind i hr. Goljadkin, i takt med at denne går ud af sig selv, som følge af dobbeltgængerens antagonistiske adfærd.

Den dostojevskijske double

Et andet originalt træk ved romanen er udviklingen af "den dostojevskijske double". På den ene side er dobbeltgængeret helt tydeligt i og med, at der er to identiske hr. Goljadkine. Men samtidig er disse to hr. Goljadkine også hinandens modsætninger. Den yngre hr. Goljadkin udvikler sig således løbende til den ældres antitese. Hvor den ældre hr. Goljadkin er tilbageholden, nervøs og introvert, er den yngre udfarende og selvsikker. Dostojevskij skaber her for første gang den indre personsplittelse i en af sine karakterer, det som Frank udlægger som skellet mellem "selvopfattelse og sandhed, mellem det en person ønsker at tro om sig selv, og det han i virkeligheden er".

Dostojevskij udviklede denne teknik i gennem hele sit forfatterskab og lagde samtidig flere lag på. Kendte karakterer som Raskolnikov (Forbrydelse og straf, 1866), Stavrogin (De besatte, 1872) og Ivan Karamazov (Brødrene Karamazov, 1880) har ikke egentlige fysiske dobbeltgængere, men møder derimod andre karakterer, der optræder som deres antiteser. Doublen bliver en inkarnation af en idé snarere end en fysisk double.

Psykologen Dostojevskij

Med den dostojevskijske double og den nye fortællestil har Dostojevskij i Dobbeltgængerens også lagt grundstenen til sin særlige psykologiske realisme. Ifølge Stender-Petersen er det netop Dostojevskijs interesse for individet frem for typen, der bliver det afgørende, da "han med utrættelig iver satte sin evne og kraft ind paa at underminere den vulgære psykologi, som realismen hidtil havde opereret med, den tilsyneladende overfladiske menneskeforståelse, der gik lige ud ad landevejen."

Selvom Dobbeltgængerens ikke når de samme psykologiske højder som de senere værker, så kan man roligt læse fortællingen om et mennesket, der forsøger at flygte fra sig selv som et forvarsel for, hvad der senere blev et fuldt udviklet greb i Dostojevskijs karakteropbygning

Hvorfor en ny oversættelse?

Grunden til at man fra tid til anden ser nye oversættelser af udenlandske klassikere kan være mange. Ofte er der tale om et behov for en mere tidsvarende oversættelse, der er lettere at håndtere for nutidens læsere. Dertil kommer, at enhver oversættelse er ensbetydende med fortolkning. Enhver oversætter (og læser) har derfor sin egen udlægning af en tekst, og det er ikke mindst tilfældet, når der er tale om et sprog som russisk.

Tine Roesen, lektor i russisk litteratur, har specialiseret sig i Dostojevskij, og hendes nye oversættelse af Dobbeltgængerens er en langt mere tekstnær oversættelse end den tidligere danske udgave. Ejnar Thomassen tog sig ofte store friheder, hvilket til tider resulterede i mere eller mindre gendigtninger. Dette var et bevidst oversættelsesvalg og ikke nødvendigvis en svaghed, men det er tydeligt, at det har været en del af ambitionen bag Roesens nye oversættelse at komme tættere på Dostojevskijs originale tekst. Resultatet er et sprog, der på én og samme tid er tidsvarende dansk, men også tro mod Dostojevskijs særlige sprog fra midten af 1800-tallet. Ikke nogen ringe bedrift!

Roesen har først og fremmest udryddet Thomassens uskik med at sætte vejnavne i bestemt form, for eksempel 'Nevskijprospekt'; en praksis der længe har irriteret russiskkyndige læsere, da man slet ikke har en bestemt artikel på russisk, og da man jo heller ikke på dansk siger 'H.C. Andersens Boulevard' eller 'Peter Bangs Vej'.

Ligeledes kommer Roesen tættere på Dostojevskijs intention, når hun for eksempel skal oversætte en komisk dialog mellem hr. Goljadkin og Petrusjka. Sidstnævnte forsøger at efterkomme sin herres forventninger om overdreven høflighed ved at gentage hele spørgsmålet som bekræftende svar, men bliver alligevel irettesat, da han udelader den for russisk særlige s-endelse (sudar), der anvendes til at vise særlig respekt eller ligefrem underdanighed. Dette er nærmest umuligt at gengive på dansk, hvorfor Roesen løser udfordringen ved at anvende et "hr.": "At du ikke kan sige 'leveret, hr.?'". I Thomassen udgave "Kan du ikke simpelthen sige javel" går den oprindelige komiske pointe således tabt, da "javel" snarere er et udtryk for utilfredshed med Petrusjkas overdrevne høflighed end mangel på netop denne.

Det er måske kun noget, når den bekyrret sig om, men det illustrerer glimrende, hvorfor det fra tid til anden er nødvendigt med nye oversættelser af klassiske værker. Roesens oversættelse af Dobbeltgængerens er på alle måder et fornemt stykke håndværk og et must for alle litteraturskere. Med sine blot 188 sider er det tilmed et glimrende sted at starte, hvis man endnu ikke er bekendt med Dostojevskijs forfatterskab. Man får et indblik i de ideer og den fortællestil, der siden skulle blive til nogle af litteraturhistoriens største mesterværker.

Jon Reinhardt-Larsen er Visegradredaktør i Magasinet rØST
Af Jon Reinhardt-Larsen

[Recommend](#) [Sign Up](#) to see what your friends recommend.

Start debat...

LOG IND MED

ELLER REGISTRER DIG HOS DISQUS ?

Navn

Vær den første til at kommentere.

OGSÅ PÅ MAGASINET RØST

Putin reagerer ikke på slag over fingrene – det er tid til at gå ...

1 kommentar • 3 år siden

Jens A — Hvor har Macim Tucker dog ret! Der kommer INGEN holdbar aftale med Putin! Der er ...

Kazakhstans præsident genvalgt

1 kommentar • 3 år siden

Jens A — Hvor er den ironiske distance i denne artikel til de absurde tal? Jeg formoder, at ...

Lutva's Kaffehus og Titos konference

1 kommentar • 3 år siden

Mikael Boldt — "Hvor logikken hører op - begynder Bosnien"

På knivsæggen mellem demokrati og diktatur

1 kommentar • 3 år siden

Kristoffer Friis Hecquet — Super artikel! Jeg tror heller ikke at regeringen har interesser i en ...

Tilmeld Tilføj Disqus til din sideTilføj DisqusTilføj Privatindstillinger